

พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อปฏิบัติ การพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของ พยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช

**Use of Information Technology for Evidence-based
Practice among Registered Nurses at Bhumibol Adulyadej Hospital**

ชมพู่ วิพุฒพงษ์ พย.บ. โรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช
รองศาสตราจารย์ ดร.นิตยา เพ็ญศรีนิภา ส.ด. (สุขศึกษา)
สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
รองศาสตราจารย์ ดร.พณีย์ สีสกลิน Dr.PH. (Public Health)
สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงสำรวจนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การรู้เท่าทันสารสนเทศ การยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศและพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช และ 2) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล การรู้เท่าทันสารสนเทศ การยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศกับพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช

ประชากรในการวิจัย คือ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยใน โรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช จำนวน 534 คน กลุ่มตัวอย่าง 336 คน ได้จากการสุ่มแบบชั้นภูมิตามสัดส่วนของหอผู้ป่วย เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่มีความเที่ยงด้านการรู้เท่าทันสารสนเทศ การยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศและพฤติกรรมการใช้สารสนเทศ อยู่ระหว่าง 0.89 ถึง 0.94 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา การทดสอบไค-สแควร์ และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัย พบว่า 1) พยาบาลวิชาชีพมีการรู้เท่าทันสารสนเทศการยอมรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ 2) ปัจจัยส่วนบุคคลด้านหน่วยงานมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของพยาบาลวิชาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การรู้เท่าทันสารสนเทศและการยอมรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของพยาบาลวิชาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

คำสำคัญ : เทคโนโลยีสารสนเทศ/หลักฐานเชิงประจักษ์/การรู้เท่าทันสารสนเทศ/พยาบาลวิชาชีพ

Abstract

The Objectives of this survey research were to study 1) the information literacy, acceptance of information technology and the use of information technology behavior for evidence-based practice among registered nurses at Bhumibol Adulyadej Hospital, and 2) relationships between personal factors, information literacy, acceptance of information technology, and information technology usage behavior for the evidence-based practice among the nurses.

The research population was 534 nurses who work in the inpatient department at Bhumibol Adulyadej Hospital, 336 of them were stratified-random sampled. Data were collected by a questionnaire with the reliability values for information literacy, acceptance of information technology, and information technology usage behavior of 0.89-0.94. Data were analyzed by descriptive statistic, Chi-Square test and Pearson correlation coefficient.

The research results showed that 1) nurses had a high level in the use of information technology behavior for evidence-based practice. They had a high level of information literacy and acceptance of information technology, and 2) the personal factors in an aspect of work department was significantly related to the information

technology usage behavior for evidence-based nursing practice, at 0.05 level. The information literacy and acceptance of information technology aspects were significantly related to the information technology usage behavior for evidence-based nursing practice, at 0.001 level.

Keywords : Information technology/ Evidence-based practice/Information literacy/ Registered nurse

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในวงการพยาบาล แพทย์ และสาธารณสุข กำลังตื่นตัวกับการใช้ผลงานวิจัย (research utilization) หรือการปฏิบัติตามหลักฐานเชิงประจักษ์ (evidence-based practice) เพื่อพัฒนาคุณภาพของการให้บริการ ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญของการประกันคุณภาพการบริการด้านสุขภาพ (พองคำ ติลกสกุลชัย, 2549) และเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพการพยาบาลตามมาตรฐานวิชาชีพสอดคล้องกับมาตรฐานการพยาบาลและผดุงครรภ์แห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2555-2559) ในแผนหลักที่ 2 เรื่องแผนพัฒนาคุณภาพระบบบริการพยาบาลและผดุงครรภ์ ด้านของการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรพยาบาลและในแผนหลักที่ 4 เรื่องแผนส่งเสริมการวิจัยพัฒนาระบบการพยาบาลและบริการสุขภาพ (สภาการพยาบาล, 2555)

วิชาชีพการพยาบาลมีการพัฒนาองค์ความรู้จากการวิจัยอย่างต่อเนื่อง โดยมีวารสารการวิจัยทางการพยาบาลตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัย แต่การวิจัยยังไม่ถูกนำไปใช้ในการปฏิบัติอย่างกว้างขวาง ในขณะเดียวกันก็ได้มีการกล่าวถึงปัญหาอุปสรรคที่ทำให้พยาบาลไม่สามารถใช้ผลการวิจัยในการปฏิบัติการพยาบาล ได้แก่ ไม่มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เวลาที่มีอยู่จำกัด ความยากลำบากในการเข้าถึงข้อมูล ขาดปัจจัยสนับสนุนด้านเทคโนโลยี ไม่รับรู้ถึงประโยชน์ของการใช้เทคโนโลยี ไม่มีประสบการณ์ในการใช้เทคโนโลยี ภาระงานด้านคลินิกที่มาก ไม่รู้เท่าทันสารสนเทศ และแหล่งของสารสนเทศ ไม่มีการอบรมเกี่ยวกับทักษะการสืบค้นและการวิจารณ์งานวิจัย สิ่งแวดล้อมการทำงานไม่เอื้อต่อการแสวงหาข้อมูล และแนวคิดของวิชาชีพที่เน้นการปฏิบัติการมากกว่าการพัฒนาความรู้ ซึ่งการนำการปฏิบัติการพยาบาลตามหลักฐานเชิงประจักษ์ไปใช้ในองค์กรไม่ใช่เรื่องง่าย ต้องได้รับความร่วมมือทั้งในระดับองค์กรและผู้ปฏิบัติงาน (พองคำ ติลกสกุลชัย, 2549)

โรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช สังกัดกระทรวงกลาโหม ได้กำหนดวิสัยทัศน์ของโรงพยาบาลไว้ว่า เป็นโรงพยาบาลตติยภูมิตั้งสูง และเป็นสถาบันฝึกอบรมที่มีคุณภาพระดับประเทศ ซึ่งทางกองการพยาบาลได้เห็นความสำคัญของการสร้างองค์ความรู้ แนวทางการปฏิบัติงาน เอกสารคุณภาพ งานวิจัย บทความวิชาการ เพื่อนำมาใช้เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ในกระบวนการการดูแลรักษาพยาบาลผู้ป่วย พัฒนาคุณภาพการศึกษา รวมถึงสร้างระบบสารสนเทศทางการพยาบาล จึงได้คิดริเริ่มจัดทำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศทางการพยาบาล สอดคล้องกับสภาการพยาบาลได้มีแผนยุทธศาสตร์เร่งรัดการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้ตอบสนองพันธกิจ ภายใต้กรอบมาตรการที่มุ่งสร้างความเข้มแข็งดำเนินงานเทคโนโลยีสารสนเทศและพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพที่ตอบสนองการปฏิบัติงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (แผนยุทธศาสตร์สภาการพยาบาล พ.ศ. 2555-2559) จะเห็นได้ว่าเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือสำคัญและเข้ามามีบทบาทในการเข้าถึงผลงานวิจัยหรือหลักฐานเชิงประจักษ์นั้นๆ เป็นอย่างมาก

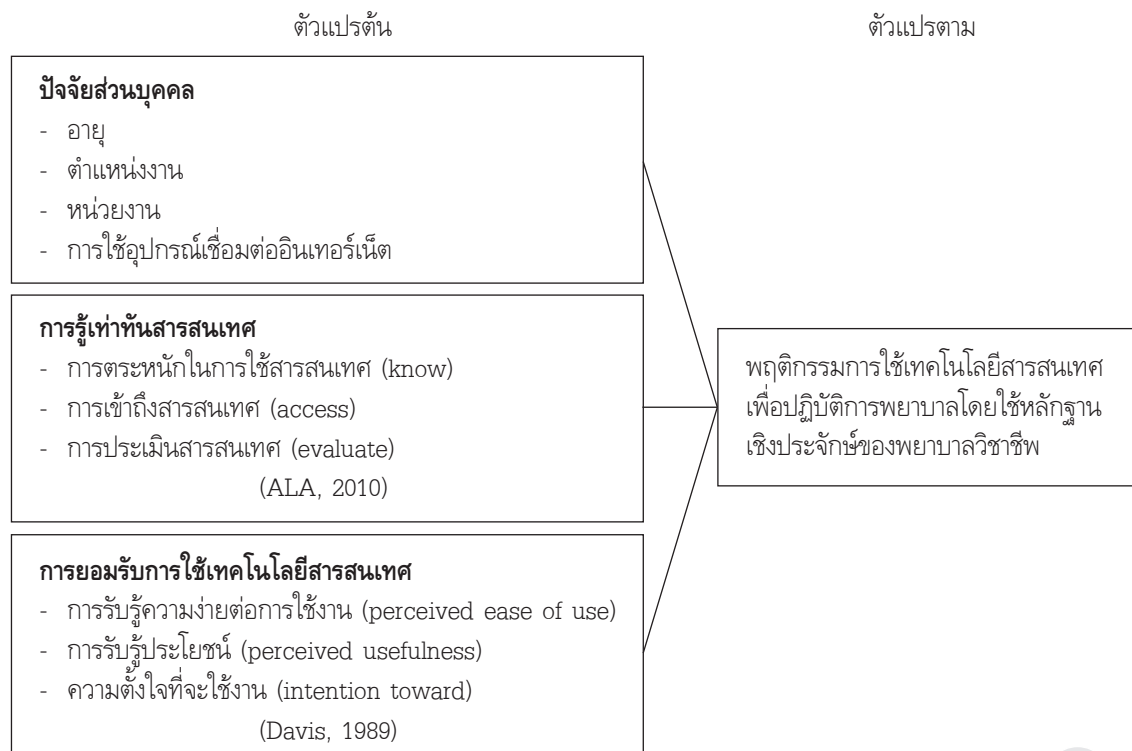
การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของพยาบาลวิชาชีพพบว่ายังมีงานวิจัยอยู่อย่างจำกัด ส่วนใหญ่พบการศึกษาในกลุ่มนักศึกษาหรือพนักงานองค์กรต่างๆ สำหรับตัวแปรต้นได้เลือกใช้แนวคิดการรู้เท่าทันสารสนเทศของสมาคมห้องสมุดอเมริกัน

(American Library Association, 2010) และทฤษฎีการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยี (TAM) ของเดวิส (Davis, 1989) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่มีชื่อเสียงและนิยมใช้เป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของการใช้เทคโนโลยี ดังนั้น ในฐานะที่ผู้ศึกษาปฏิบัติงานพยาบาลวิชาชีพ จึงสนใจศึกษาพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช รวมทั้งปัจจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่พึงประสงค์ และเป็นประโยชน์แก่ผู้บริหารในการพัฒนาคุณภาพงานระบบสารสนเทศที่สนับสนุนการปฏิบัติของบุคลากรโรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการรู้เท่าทันสารสนเทศ การยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศ และพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล การรู้เท่าทันสารสนเทศ การยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศ กับพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช

กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคลการรู้เท่าทันสารสนเทศ และการยอมรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของพยาบาลวิชาชีพ

วิธีการดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ศึกษาคือพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานหอผู้ป่วยใน โรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช จำนวนขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้หลักการคำนวณของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) เลือกตัวอย่างด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิตามสัดส่วนของพยาบาลในแต่ละหน่วยงาน ได้ 336 คน ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำแนกตามหน่วยงาน

หน่วยงาน	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
หอผู้ป่วยวิกฤติและกึ่งวิกฤติ	275	160
หอผู้ป่วยสามัญ	204	136
หอผู้ป่วยพิเศษ	45	40
รวม	524	336

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม เรื่องการรู้เท่าทันสารสนเทศ (ALA, 2010) และทฤษฎีการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยี (TAM) ของเดวิส (Davis, 1989) แบ่งเป็น 4 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ตำแหน่งงาน หน่วยงาน และการใช้อุปกรณ์เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตจำนวน 4 ข้อ ส่วนที่ 2 การรู้เท่าทันสารสนเทศ ได้แก่ ความรู้ ความสามารถ ทักษะ และกระบวนการอันเป็นประโยชน์ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการพยาบาลที่สืบค้นผ่านอุปกรณ์เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการพยาบาลจำนวน 13 ข้อ ส่วนที่ 3 การยอมรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศคือการที่พยาบาลวิชาชีพรับรู้ถึงประโยชน์และรู้ว่าเป็นระบบที่ง่ายต่อการใช้งาน รวมถึงการมีทัศนคติที่ดีต่อการใช้งาน จนเกิดการยอมรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อนำข้อมูลสารสนเทศมาสนับสนุนการปฏิบัติการพยาบาลจำนวน 13 ข้อ และส่วนที่ 4 พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ ได้แก่ การที่พยาบาลวิชาชีพใช้อุปกรณ์เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตเป็นสื่อกลางในการสืบค้นและจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับโรค ภาวะแทรกซ้อนของโรค การผ่าตัดและหัตถการ การใช้ยาและผลข้างเคียงของยา รวม

ถึงข้อมูลที่เป็นคำแนะนำผู้ป่วยตลอดการเข้ารับการรักษาและหลังจำหน่ายซึ่งเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ทางการพยาบาลเพื่อช่วยให้พยาบาลสามารถนำมาประยุกต์ใช้และช่วยตัดสินใจในการให้การพยาบาลที่มีคุณภาพ จำนวน 13 ข้อโดยส่วนที่ 2-4 เป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ จาก 1 ถึง 5 ทั้งนี้แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน แล้วทดสอบความเที่ยงกับพยาบาลวิชาชีพ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ของแบบสอบถามด้านการรู้เท่าทันสารสนเทศ ด้านการยอมรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์เท่ากับ 0.888, 0.936 และ 0.943 ตามลำดับเมื่อมีการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย จะนำคะแนนรวมแต่ละส่วนและแต่ละด้านของแบบสอบถามมาหารด้วยจำนวนข้อคำถาม เพื่อให้ได้ค่าเฉลี่ยที่อยู่ระหว่าง 1-5 จำแนกเกณฑ์การวัดเป็น 3 ระดับคือ ระดับมาก (ค่าคะแนน 3.67-5.00) ระดับปานกลาง (ค่าคะแนน 2.34-3.66) และระดับน้อย (ค่าคะแนน 1.00-2.33)

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ภายหลังผ่านการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรม โรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยดำเนินการผ่านกองการพยาบาล โรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปแจกกลุ่มตัวอย่างในแต่ละหอผู้ป่วยตามความสมัครใจ และขอความอนุเคราะห์จากผู้ตรวจการพยาบาลและหัวหน้าหอผู้ป่วยในการรวบรวมแบบสอบถาม ผู้วิจัยใช้การติดตามทางโทรศัพท์ภายในโรงพยาบาล หลังจากการจัดส่งแบบสอบถามแล้วเป็นระยะเวลา 2 สัปดาห์ เพื่อติดตามการได้รับแบบสอบถามของแต่ละหน่วยงานได้แบบสอบถามกลับคืน 350 ฉบับ คิดเป็น 100% เลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มแบบชั้นภูมิตามสัดส่วนของพยาบาลในแต่ละหน่วยงาน 336 ฉบับ

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานค่าต่ำสุดและค่าสูงสุด ส่วนการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ใช้สถิติทดสอบไค-สแควร์ สำหรับตัวแปรแบบกลุ่ม และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันสำหรับตัวแปรเชิงปริมาณที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เกณฑ์การแปลผลในลักษณะความสัมพันธ์นี้ (Burn & Grove, 2005) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระดับสูง ($r = 0.51-0.99$) ระดับปานกลาง ($r = 0.30-0.50$) และระดับต่ำ ($r = 0.10-0.29$)

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง งานวิจัยนี้ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย โรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช กรมแพทย์ทหารอากาศ เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2557 ผู้วิจัยดำเนินการพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่างโดยกลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมการวิจัยด้วยความสมัครใจ โดยชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัยขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล และแจกแบบสอบถามด้วยซองปิดผนึกสำหรับผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละรายที่สมัครใจเข้าร่วมการวิจัย และให้นำส่งแก่หัวหน้าหอผู้ป่วย เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับผู้วิจัยเก็บข้อมูลที่ได้อัปเดตเป็นความลับ ซึ่งจะนำมาใช้ตามวัตถุประสงค์ครั้งนี้เท่านั้น ทั้งนี้ผู้ตอบแบบสอบถามจะไม่มีผลกระทบจากการตอบแบบสอบถามแต่ประการใดและการนำเสนอผลการวิจัยเป็นภาพรวมเท่านั้น

ผลการวิจัย

พบว่าพยาบาลวิชาชีพกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีอายุน้อยกว่า 35 ปี ร้อยละ 70.8 โดยมีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 32.15 ปี เป็นพยาบาลเวร 8 ชั่วโมง ร้อยละ 77.7 ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยวิกฤตและกึ่งวิกฤตมากที่สุด ร้อยละ 47.6 รองลงมา

คือ หอผู้ป่วยสามัญ ร้อยละ 40.5 และหอผู้ป่วยพิเศษ ร้อยละ 11.9 โดยส่วนมากใช้โทรศัพท์มือถือเป็นอุปกรณ์ในการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตร้อยละ 96.1 รองลงมาคือคอมพิวเตอร์พีซี โน้ตบุ๊ก และแท็บเล็ต ร้อยละ 64.6, 28.3 และ 17.6 ตามลำดับ

การรู้เท่าทันสารสนเทศของพยาบาลวิชาชีพ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการรู้เท่าทันสารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.93 (S.D. = 5.33) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏว่าพยาบาลวิชาชีพกลุ่มตัวอย่าง มีการตระหนักในการใช้สารสนเทศและการเข้าถึงสารสนเทศอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.07 (S.D. = 1.82), 4.37 (S.D. = 2.41) ตามลำดับและการประเมินสารสนเทศอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.66 (S.D. = 2.12)

การยอมรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของพยาบาลวิชาชีพ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการยอมรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.91 (S.D. = 5.97) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏว่าพยาบาลวิชาชีพกลุ่มตัวอย่าง มีการยอมรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีความตั้งใจที่จะใช้งานสูงสุด ค่าเฉลี่ย 3.95 (S.D. = 1.65) รองลงมาคือ การรับรู้ประโยชน์ที่ได้รับจากเทคโนโลยีสารสนเทศ และการรับรู้ว่าเป็นระบบที่ง่ายต่อการใช้งาน ค่าเฉลี่ย 3.93 (S.D. = 2.98), 3.87 (S.D. = 2.18) ตามลำดับ

พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อปฏิบัติพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์พบว่า พยาบาลวิชาชีพกลุ่มตัวอย่าง มีพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อปฏิบัติพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 63.1 รองลงมาคือ ระดับปานกลาง ร้อยละ 36.3 และระดับน้อย ร้อยละ 0.6

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นกับพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์

ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า หน่วยงานที่พยาบาลวิชาชีพปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของพยาบาล ส่วนอายุ ตำแหน่งงาน และการใช้อุปกรณ์เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของพยาบาลวิชาชีพ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานกับพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของพยาบาลวิชาชีพ ($n = 336$)

ปัจจัยส่วนบุคคล	พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของพยาบาลวิชาชีพ		χ^2	df	p-value
	ระดับมาก n (%)	ระดับปานกลาง n (%)			
หน่วยงาน			6.046	6	0.049
หอผู้ป่วยวิกฤต/กึ่งวิกฤต	102 (64.2)	57 (35.8)			
หอผู้ป่วยสามัญ	79 (58.1)	57 (41.9)			
หอผู้ป่วยพิเศษ	31 (79.5)	8 (20.5)			

การรู้เท่าทันสารสนเทศและการยอมรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศพบว่า การรู้เท่าทันสารสนเทศทั้งโดยรวมและรายด้าน มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงกับพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของพยาบาลวิชาชีพ (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.001) ในทำนองเดียวกันการ

ยอมรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้งโดยรวมและรายด้าน มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงกับพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของพยาบาลวิชาชีพ (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.001) ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างการรู้เท่าทันสารสนเทศ และการยอมรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของพยาบาลวิชาชีพ ($n = 336$)

ตัวแปร	r	p-value	ระดับความสัมพันธ์
การรู้เท่าทันสารสนเทศ			
การตระหนักในการใช้สารสนเทศ	0.541	< 0.001	มีความสัมพันธ์กันสูง
การเข้าถึงสารสนเทศ	0.558	< 0.001	มีความสัมพันธ์กันสูง
การประเมินสารสนเทศ	0.516	< 0.001	มีความสัมพันธ์กันสูง
รวม	0.641	< 0.001	มีความสัมพันธ์กันสูง
การยอมรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ			
ความง่ายต่อการใช้งาน	0.561	< 0.001	มีความสัมพันธ์กันสูง
การรับรู้ประโยชน์	0.623	< 0.001	มีความสัมพันธ์กันสูง
ความตั้งใจที่จะใช้งาน	0.541	< 0.001	มีความสัมพันธ์กันสูง
รวม	0.665	< 0.001	มีความสัมพันธ์กันสูง

การอภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่า การรู้เท่าทันสารสนเทศและการยอมรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของพยาบาลวิชาชีพ อธิบายได้ว่า พยาบาลวิชาชีพที่มีการรู้เท่าทันสารสนเทศใน

ระดับมาก จะมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และกระบวนการอันเป็นประโยชน์ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการพยาบาลที่สืบค้นผ่านอุปกรณ์เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการพยาบาล อีกทั้งโรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช ได้มีการพัฒนาบุคลากรและเครื่องมือด้าน

เทคโนโลยี โดยมีแผนแม่บทของทัพอากาศด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โรงพยาบาลจึงมีนโยบายสอดคล้องกับแผนของกองทัพอากาศ โดยมีการจัดตั้งศูนย์คอมพิวเตอร์มุ่งเน้นสู่ Digital Hospital โครงการพัฒนาระบบเครือข่ายสารสนเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพ และโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการการใช้ระบบสารสนเทศ ดังนั้นจึงอาจทำให้พยาบาลวิชาชีพที่มีการรู้เท่าทันสารสนเทศสูง มีพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์อยู่ในระดับสูง สอดคล้องกับผลการวิจัยของประภัส โรจนนครวงศ์ (2549) ที่ศึกษาการเข้าถึงและความสามารถในการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากร สังกัดกระทรวงสาธารณสุขในจังหวัดสระบุรี ซึ่งพบว่า สาขาอาชีพมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยกลุ่มสาขาอาชีพที่อยู่ในกลุ่มบริการทางการแพทย์ กลุ่มนี้จำเป็นต้องใช้ฐานข้อมูลของคนที่ไข้ เช่น ประวัติการเจ็บป่วย นอกจากนี้ยังต้องค้นคว้าหาความรู้ความก้าวหน้าทางวิทยาการจากอินเทอร์เน็ต และโดยส่วนใหญ่คนกลุ่มนี้จะมีรายได้ค่อนข้างสูง จึงมีคอมพิวเตอร์ทั้งที่บ้านและที่ทำงาน จึงทำให้มีการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศและความสามารถในการใช้งานเทคโนโลยีมากกว่ากลุ่มอื่นๆ

ด้านการยอมรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ อธิบายได้ว่า จากทฤษฎีการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยี (TAM) ของเดวิส (Davis, 1989) อธิบายว่า เมื่อบุคคลรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับจากเทคโนโลยีสารสนเทศ รับรู้ว่าเป็นระบบที่ง่ายต่อการใช้งาน ส่งผลให้มีทัศนคติที่มีต่อการใช้งานในทางบวก เกิดความตั้งใจที่จะใช้งานและเกิดการยอมรับการใช้งานจริงในที่สุด ซึ่งในปัจจุบันเป็นยุคของเทคโนโลยีสารสนเทศมีการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศกันมากขึ้น ตลอดจนภาคเอกชนและภาครัฐบาลได้มีการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการพัฒนางานให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งด้านการบริหารและบริการ ในเรื่องของความจำเป็น ความสำคัญและประโยชน์ของเทคโนโลยีสารสนเทศ ในด้านคุณลักษณะของเทคโนโลยีสารสนเทศ หากมีคุณลักษณะที่สะดวก ง่ายต่อการใช้งาน การดูแลรักษาไม่ยุ่งยาก และง่ายต่อการเรียนรู้ มีขั้นตอนการทำงานที่สอดคล้องกับระบบการทำงานของผู้ใช้ และเมื่อเปรียบเทียบความมีประโยชน์กับระบบการทำงานที่ทำด้วยมือแล้วมีมากกว่า จะทำให้เกิดการยอมรับได้ง่าย อีกทั้งการให้ความรู้ในเรื่องของเทคโนโลยีสารสนเทศ การสืบค้นงานวิจัยจากแหล่งข้อมูลออนไลน์ต่างๆ นั้น ได้มีการเผยแพร่

อบรมมาเป็นเวลาระยะหนึ่งแล้ว ทำให้พยาบาลวิชาชีพเกิดความคุ้นเคย มีโอกาสรับข้อมูลข่าวสารและเห็นตัวอย่างของการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในงานต่างๆ มากขึ้น จึงทำให้มีการยอมรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมากขึ้นซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องพฤติกรรม ที่กล่าวว่า พฤติกรรมเป็นการกระทำหรือการแสดงออกของบุคคลนั้นโดยมีพื้นฐานมาจากความรู้และทัศนคติของตนเอง ซึ่งการที่บุคคลมีพฤติกรรมต่างกันอาจเนื่องมาจาก มีความรู้ทัศนคติที่ต่างกันโดยความแตกต่างอาจเกิดขึ้นจากการเปิดรับสื่อ สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดประสบการณ์สัมผัสที่แตกต่างกัน ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมของบุคคลมากที่สุด (พบรัก แยมจิณ, 2548)

โรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดชซึ่งเป็นโรงพยาบาลระดับตติยภูมิมียะดပ်ประเทศมีการสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการค้นคว้าหาความรู้ งานวิจัย หลักฐานเชิงประจักษ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบและทันสมัย โดยมีห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งประกอบด้วย ฐานข้อมูลทางการแพทย์ e-Journals, e-Books, e-Library อีกทั้งยังมีระบบ Intranet ของโรงพยาบาล ซึ่งรวบรวมเอกสารคุณภาพ แนวทางปฏิบัติงาน (work instruction) และข้อมูลข่าวสารทางการแพทย์ใหม่ๆ เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติการพยาบาลตามมาตรฐานวิชาชีพ ดังนั้นจึงอาจทำให้พยาบาลวิชาชีพที่มีการยอมรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสูง มีพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีเพื่อปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์อยู่ในระดับสูง สอดคล้องกับโรเจอร์และชูเมคเกอร์ (Rogers & Shoemaker, 1983 อ้างถึงใน นัยนา กรุดนาค, 2549) กล่าวว่า บุคลากรกลุ่มที่ให้การรักษายาบาลโดยตรง ได้แก่ กลุ่มแพทย์ ทันตแพทย์ และพยาบาล เป็นกลุ่มที่มีสถานภาพทางสังคมสูง มีแนวโน้มในการยอมรับนวัตกรรมได้มากกว่า ถึงแม้ในช่วงแรกๆ ของการใช้งาน บุคลากรเหล่านี้มีความรู้สึกรู้ว่าเป็นการทำลายความสัมพันธ์ระหว่างผู้ป่วยและผู้ให้บริการ แต่หากว่าได้มีการใช้คอมพิวเตอร์สักระยะหนึ่งแล้วพบว่า ทำให้การทำงานสะดวกขึ้น คอมพิวเตอร์เป็นเพียงเครื่องช่วยในการรักษายาบาลเท่านั้น ไม่ใช่ผู้รักษายาบาลแทน ส่วนบุคลากรกลุ่มที่ให้การสนับสนุนการรักษายาบาลนั้น ในงานของบุคลากรเหล่านี้ เป็นลักษณะงานเอกสารที่ต้องใช้การทำงานด้วยมือเป็นส่วนมาก ทำให้เกิดความซ้ำซ้อนของการทำงานมาก การนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์มาใช้ ทำให้บุคลากรเกิดความสะดวกสบายขึ้นกว่าเดิม แนวโน้มการยอมรับจึงมีมาก

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ด้านองค์การ จากผลการวิจัยพบว่า หน่วยงานที่พยาบาลวิชาชีพปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ ฉะนั้นองค์การควรให้ความสำคัญและให้การสนับสนุนหน่วยงานต่างๆ ในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อสร้างค่านิยมขององค์การและสนองนโยบายของกองทัพอากาศ

ด้านบุคลากร จากผลการวิจัยพบว่า การรู้เท่าทันสารสนเทศและการยอมรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของพยาบาล มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงกับพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ ดังนั้น ควรเปิดโอกาสให้พยาบาลนำข้อมูลที่ค้นคว้ามาได้มาใช้ในการตัดสินใจและประยุกต์ใช้ในการพยาบาล รวมถึงเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาพยาบาลโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่อาจมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของพยาบาลวิชาชีพ เช่น ปัญหาและอุปสรรคในการใช้เทคโนโลยี ปัญหาและอุปสรรคในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ ประสบการณ์ในการใช้เทคโนโลยี ระยะเวลาในการใช้เทคโนโลยีเพื่อสืบค้นข้อมูลในแต่ละครั้ง เป็นต้น ซึ่งจะส่งผลต่อพยาบาลที่ปฏิบัติงานและองค์การจะทำให้การวิจัยมีความหลากหลายและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

2. ควรทำการศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง ในทีมสหสาขาวิชาชีพทางการแพทย์อื่นๆ และกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะงานแตกต่างกันออกไป เพื่อเปรียบเทียบและนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้องค์การเท่าทันการเปลี่ยนแปลงและขับเคลื่อนได้อย่างรวดเร็ว

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชที่ให้ทุนอุดหนุนการวิจัย ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ปรึกษางานวิจัย คณาจารย์ประจำสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช และพยาบาลวิชาชีพทุกท่านที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- นัยนา กรุดนาค. (2549). การยอมรับของบุคลากรสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ในการนำการจัดการความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงาน (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ประภัส โรจนนัครวงศ์. (2549). การศึกษาการเข้าถึงและความสามารถในการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรสังกัดกระทรวงสาธารณสุขในจังหวัดสระบุรี (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ปริญญช นริรุ่งเรือง. (2556). ปัจจัยทำนายพฤติกรรมป้องกันอาการภูมิแพ้ในเด็กวัยเรียน (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พชรก แยมณิม. (2548). พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษาสถาบันราชภัฏสวนดุสิต (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). สาขาวิชาครุศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- พองคำ ดิลกสกุลชัย. (2549). การปฏิบัติการพยาบาลตามหลักฐานเชิงประจักษ์ หลักการและวิธีปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ฟรี-วัน.
- สภาการพยาบาล. (2555). แผนยุทธศาสตร์สภาการพยาบาล พ.ศ. 2555-2559. นนทบุรี: สภาการพยาบาล.
- Burn, N., & Grove, S. K. (2005). *The practice of nursing research: Conduct, critique, and utilization*. (5th ed.). St. Louis: Elsevier Saunders.
- Davis, F. D. (1989). *Perceived Usefulness, perceived Ease of Use, and User Acceptance of Information Technology*. MIS Quarterly.

